

Kat'ı Sanatı Klasik Cilt Uygulaması

Hülya UŞAN¹

Öz

Geçmiş yüzyıllar öncesine dayanan ecdat yadigarı Kat'ı Sanatına Türkçe'de "Kâğıt Oyma", Arapça'da Kat'ı denilmiştir. Osmanlılar tarafından da bu terim kullanılmıştır. Geleneksel Türk Sanatları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Elimize ulaşan kaynaklar ve örnekler incelendiğinde bu sanatın Çin dünyası dışındaki öncülerinin kâğıttan değil deri oymacılığı olarak uygulandığını göstermektedir. Bu bağlamda örnekler ve uygulama üzerinden bu sanatın gelecek nesillere aktarılması için bu sanatın ilk olarak deriden yapıldığına dair kaynak belge oluşturulması ve bu sanatın bu usulde devam ettirilmesi amaçlanmıştır.

Yazma eserlerin koruyucusu olduğu gibi bunlara estetik ve güzellik kazandıran ciltler, Kat'ı Sanatı tezyinatları ile yazma eserlerin sanatsal değerini artırmaktadır. Eserler müze kütüphane ve özel koleksiyonların bünyesinde bulunmaktadır. Ecdat yadigarı sanatımızı günümüzde bir nebze olsun gösterebilmek amacıyla uygulama, sanatın ilk yapıldığı yıllardaki hali ile anlatılmaya çalışılmıştır. Araştırmada Kat'ı Sanatının Cilt Sanatı üzerine uygulaması ele alınmıştır.

Geleneksel Türk Sanatlarının seçkin dallarından birini anlatan araştırmada Cilt Sanatı başlığı altında Cilt Sanatının tanımı, bölümleri ve cilt sanatında kullanılan tezyinat teknikleri ele alınmıştır. Kat'ı Sanatı başlığı altında ise Kat'ı Sanatının tanımı, tarihçesi, çeşitleri ve kullanılan malzemelerine yer verilmiştir. Uygulama kısmında el yapımı klasik cilt üzerine rumi deseni ile deri oyularak uygulama yapılmış ve eser üretilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kat'ı Sanatı, Cilt Sanatı, Geleneksel Türk Sanatı, Deri, Tezyinat.

Kat'ı Art Classical Cover Practice

Abstract

The art of *Kat'ı* (cut-paper or cut-leather work), which is an heirloom from our ancestors, dates back centuries. It was called "Paper Carving" in Turkish and was called *Kat'ı* in the Arabic language. This term was also used by the Ottomans and this decoration technique has a significant role in the field of Traditional Turkish Arts. When the extant sources and samples are examined thoroughly, it is revealed that the pioneers of this art style outside the Chinese world were not applied as paper carving, but as leather carving. In this context, it is aimed to create a source document and maintain its continuity in order to transfer it to future generations through examples and practices.

---

¹ Sorumlu yazar/Corresponding author: Hülya Uşan, ORCID: 0000-0002-5450-4277

The book covers, reflecting the aesthetic beauty of the manuscripts as well as being the preserver of them, increase the artistic value of the manuscripts with the *Kat'ı* Art decorations. Hence, these works are protected in museums, libraries, and private collections.

Being one of the most distinguished branches of Traditional Turkish Arts, the art of *Kat'ı* has almost no publications on its work of Binding (Cover) Art. Thus, in this study, the implementation of *Kat'ı* Art on Binding (Cover) Art is examined. Under the title of Binding(Cover) Art, the definition of Binding(Cover) Art, its sections, and decoration techniques are explained and under the *Kat'ı* Art title, the definition of *Kat'ı* Art, its types, and the materials used are discussed. In the practice part, a piece of artwork with Rumi patterns on classic leather is formed by leather carving.

Keywords: Kat'ı Art, Cover Art, Traditional Turkish Art, Leather, Decoration.

1. Giriş

Kâğıdın keşfi insanoğluna kültürel zenginlik kazandırdığı gibi sanat dallarının ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Uzakdoğu ve İslam Sanatı tarihinde etkileyici bir yere sahip olan Türkçe Kâğıt Oyma Arapça Kat'ı denilen sanat diğer sanat dalları kadar yaygın değildir. İslam sanatlarından biri olan ecdat yadigârı kâğıt oymacılığı sanatı, İslam medeniyetinin de yeterince üzerinde durmadığı bir sanat dalıdır.

Geçmişte büyük uğraş ve sabırla meydana getirilen yazma yapıtlarının korunması için ciltleme gereksinimi duyulmuş ve ciltlenen eserlerin sanat değerini artırmak için süsleme ihtiyacı duyulmuştur. Türklerin yazıya verdikleri değer, yazma eserlerin bozulmadan kuşaktan kuşağa geçmesi için onların özenle ciltlenmesini gerektirmiştir.

Türkler Orta Asya'dan itibaren ciltçilik ile uğraşmışlar, ciltçilikte deri kullanmışlar, deri üzerine de madeni kalıplarla süsler yapmışlar veya deriyi oymuşlardır. Halk sanatı olarak doğan ve gelişen kat'ı sanatı, XVI. yy. dan itibaren Osmanlıda önem kazanmış, deriden veya kâğıttan hazırlanan yazı ve motifler oyulup kesilerek kâğıt veya deri zemine yapıştırılmıştır.

2. Kavramsal çerçeve

2.1. Cilt sanatı

Cilt kelimesi Arapça'da deri anlamına gelmektedir. Dergi veya kitapların dağılmaması, korunması için yapılan koruyucu kapağa "cilt" denir. Yazma ciltleri yıpranmadan koruyan cildbend adı verilen kitap kabı içinde muhafaza edilir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014). Bu sanata "ciltçilik" denir (Arıtan, 1992). Cilt kelimesinden türeyen "mücellit" bu işle uğraşan kişiyi, "mücellitlik" kitabın ciltlenmesini, "mücellithane" ise işin yapıldığı atölyeyi ifade etmektedir (Bora, 2012). Ciltler genellikle deri veya kumaş ile yapılmaktadır. 4. yüzyıl tarihli meşin ile kaplanmış, cilt bilinen en eski cilttir.

Eski çağlarda yazılar ağaç, kil tablet, taş, maden, bez, fildişi, kemik, hayvan kabuk ve parşömen üzerine yazılmakta idi. Ciltçilik, tomar (rulo) formunda olan kitapların yerini Romalılar devrinde yaprakları dikdörtgen şeklinde kesilmiş kodekslerin almasıyla ortaya çıkmıştır. Orta Asya'da kâğıdın bulunması ile Türklerde ciltçilik gelişmiş ve bir sanat dalı olarak ortaya çıkmıştır. İslâm sanatında bilinen ilk ciltler VIII-IX. yüzyıllarda parşömen üzerine kûfi hatla yazılmış Kur'an nüshalarına aittir. Bu örneklerde deri, tahta iskelet üzerine geçirilmiş ve deri üzerine ucu sivri aletle geometrik, figürlü, bezemeler yapılmıştır. XII. yüzyıla kadar Fatimiler, Gazneliler ve Büyük Selçuklularla bu gelenek devam etmiştir. XI. yüzyılın sonlarından itibaren Anadolu'ya hâkim olan Selçuklular, Orta Asya cilt sanatı birikimini Anadolu'ya ulaştırmışlar, geliştirmişler, burada XII-XIII. yüzyıl ve XIV. yüzyılın I. çeyreğinde göze hitap eden ciltler meydana getirip, Türk-İslâm cilt sanatı içerisinde önemli bir yere sahip olmuşlardır. Anadolu'da Selçuklu cilt üslubu, XIII. yüzyılın III. çeyreğinden itibaren Memlukler, XIV. yüzyıldan itibaren de

İlhanlılar ve Karamanoğulları başta olmak üzere Anadolu Beylikleri ciltlerinde devam etmiştir (Arıtan, 1993).

Türk cilt sanatı; kullanılan malzemeler, aletler, teknik, uygulama aşamaları, renk, desen, cilt çeşitleri açısından Türk kültür ve sanatının en değerli örneklerindedir. Türklerde cilt sanatı tarih sürecinde büyük sıçramalar gerçekleştirmiş ve sanatsal anlam kazanmıştır. Kitabı muhafaza eden cilt, zaman içinde sanat açısından da ayrı bir önem kazanmış, bu amaçla cilt sanatında zevk, duygu ve düşüncelerin, Türk kültürünün renk ve üslup unsurlarıyla ifade edildiği eserler verilmiştir.

Cilt yapımında kullanılan malzemelerin başında deri gelir. Sahtiyan (keçi derisi), meşin (koyun derisi), ceylan ve deve derileri ciltçilikte kullanılmamakla birlikte en çok sahtiyan tercih edilmiştir. Deri renklerinde siyah ve kahverenginin bütün tonlarına ek olarak kırmızı, vişne rengi, yeşil, mavi ve mor kullanılmıştır. İlk ciltlerde tahta, daha sonra kâğıdın bulunması ile mukavva kullanılmaya başlanmıştır.

2.1.1. Klasik Cilt Sanatının Tarihçesi

Kâğıdın icadından önce, balmumu levhalar ve papirüs üzerine yazılan yazıların saklanması için iplere bağlı tahta kapaklar kullanılmıştır. Parşömen kullanılmaya başlanınca katlanılıp form elde edilmiş; böylece cilt ve ciltçilik kâğıtla birlikte gelişmiştir. Kapak yapımı tarihi çok eski zamanlara kadar uzanır. İlk cilt örnekleri Doğu Türkistan'da Mani dinini kabul eden Uygur Türklerine ait üç tür cilt örneği ele geçmiştir. İlk sanatlı ciltler VIII ve IX. yüzyıllara aittir. Bu tarihlerde Mısır'da Koptlar ve Orta Asya'da Uygurların sanatlı cilt örnekleri ortaya koydukları görülür.

Türklerde ciltçiliğin gelişmesi Orta Asya'da kâğıdın bulunmasıyla daha hızlanmıştır. Cilt sanatının Çinli sanatkârlar tarafından Orta Asya Türklerine öğretildiği şeklindeki genel kanağe karşılık, Çin yazı ve resimlerinin sandık içerisinde rulolar halinde bulunduğu ve ancak lazım olduğunda açılarak sergilendiği ve bu halleri ile kitap olarak değerlendirildiklerini ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır. Öte yandan Orta Asya Türklerinin deri kullanarak cilt yaptıkları ve özellikle Uygurların klişe kalıplar yaparak deri üzerine baskı yaptıklarını gösteren araştırmalar da günümüzde ifade edilmektedir (Binark, 1975).

XI. yüzyılın sonundan başlayarak Anadolu'ya hâkim olan Selçuklu Devleti en güçlü dönemini I. Alâeddin Keykubat zamanında yaşamıştır. Bu dönemde Selçuklular kültür, medeniyet ve sanat bakımından üstün bir çığır açmıştır. XII. ve XIII. yüzyıllarda Türkler göze hitap eden, kaliteli ciltler meydana getirerek bir Selçuklu üslubunun temelini oluşturmuşlardır (Çığ, 1971).

XV. yüzyıl, Anadolu Selçuklu cildiyle Osmanlı cildi arasında bir geçiş devresidir. Bu dönemde kahverenginin çeşitli tonlarında yapılan derilerin yanında kırmızı, vişneçürüğü, mavi, mor, nefti, zeytuni, tahini ve siyah deriler de kullanılmıştır. XV. yüzyılda deriden başka lake ve kumaş ciltler de yapılmıştır. Bu dönemde, gömme şemse ve köşebentlerle süslenmiş deri ciltler ustalıklı yapılmıştır. Bunların içleri yüksek kabartma olarak kalıpla yapılmış hatâyiler tomurcuklar, rûmîler ve dallarla, bezenmiş, kimi zaman bezemeler, kimi zaman zeminler altın yaldızla boyanmıştır (Tanındı, 2003).

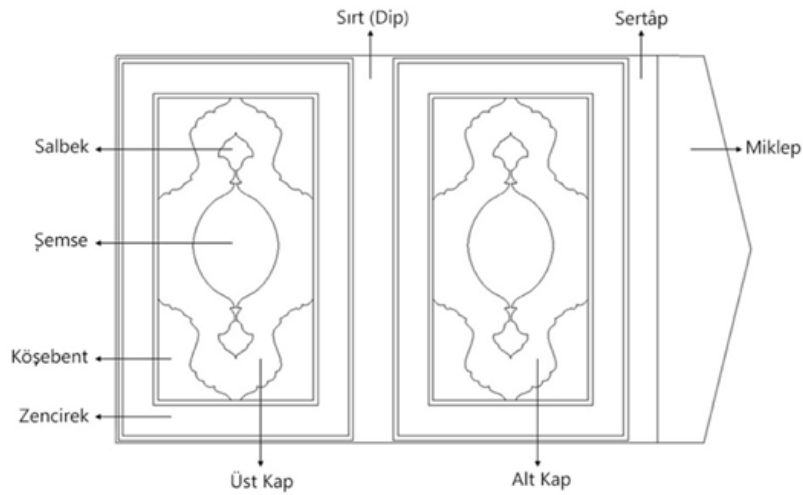
XVI. yüzyıl Osmanlı'da her konuda olduğu gibi cilt sanatında da en büyük başarıların olduğu dönemdir. Bu dönemde sahtiyan, meşin, ceylan derileri kullanılmakla birlikte en çok sahtiyan tercih edilmiştir. Renk olarak siyah ve kahverenginin birçok tonu kullanılmıştır. XVI. yüzyılda altın yaldız süsleme yapılan yere ya da süslemenin kendisine sürülür. Bu dönemde şemseler ovaldir ve salbeklidir. Dış kenar ve çerçeveyi teşkil eden kısımda kartuşlar vardır. Süslemede doğadan örnek alınmış gonca, ıtır yaprağı, bulut, tepelik, penç, ortabağ, tığ, narçiçeği, altılı çiçek, kaplan çizgisi ve beneği, tırtıllı yaprak gibi motifler kullanılmıştır (Balkanal, 2002).

XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde görülen gerilemenin sonuçları tüm sanat dallarında olduğu gibi cilt sanatına da sirayet etmiştir. Genel anlamda ciltlerin yapım tekniklerinde genel bir değişikliğin

olmadığını görmekteyiz. Genellikle köşebent ve bordürler kalkmış, bunların yerine yan ve tepeleri çıkıntılı dikdörtgene benzer büyük şemseler tek başına tezyinat olarak kullanılmıştır. Bazı ciltlerde oval semse yine yapılmaya devam etmiştir. XVII. yüzyıl ciltlerinde kompozisyonda görülen oran değişikliği, salbeklerin büyümesi, bazı ciltlerde köşebent ve bordürün kalkması büyük dikdörtgen şemselerin belirmesi, XVI. yüzyılda ulaşılan mükemmeliyetten sonraki bir anlam arayışı olarak değerlendirilir. Tasarımlarda görülen oran-orantı farklılığı, salbeklerin büyümesi, yüzeyi kaplayan büyük boy dikdörtgen semse kullanımı, köşebent ve bordürlerin çok fazla kullanılmaması, işçilik kalitesinde düşüş, motiflerde basitleşme, duraklama döneminin bariz özellikleridir. Bununla birlikte Osmanlı Devleti'nde daha sonraları, klasik deri ciltlerin yapılmasına devam edilmiş, bunun yanı sıra başka tip ve teknikte ciltler de yapılmıştır. XIX ve XX. yüzyılda klasik tarz deri cilt yapımı çok kötü örneklerle devam ederken XVIII. yüzyılın yekşah ve barok rokoko ciltleri daha fazla rağbet görmüştür (Arıtan, 1993).

2.1.2. Cildin Bölümleri

Deri ciltler üzerindeki tezyinatlar, dış ve iç kapakta olmak üzere ikiye ayrılır. Bazı ciltlerde iç kapakta tıraş edilmiş deri tezyinatlardan düz olarak yapıştırılmışsa da 15. yüzyıldan itibaren kat'ı sanatı, semse köşebentlerde görülür (şekil 1).

Şekil 1. Cilt Bölümleri.

İslam coğrafyasının farklı kültür alanlarında çeşitli ustalarca yapılan ciltler zamanla birer ekol haline gelmiş ve bu ekoller ortaya koydukları malzeme, süsleme ve teknik disiplinleriyle bir üslup oluşturmuşlardır. Ustaların yetiştiği ve eserlerini verdikleri yörenin ismini alan bu üsluplardan başlıcaları 1. Hatâyi, 2. Herat, 3. Arap, 4. Memlük, 5. Rûmî, 6. Magribi, 7. Türk (Osmanlı) ve 8. Buhârây-ı Cedîd'dir. Ciltler aynı zamanda kullanılan malzeme ve süsleme tekniği yönünden de çeşitli gruplara ayrılır. Kullanılan malzemeye göre ciltler Deri, Kumaş, Ebrûlu, Mücevherli ve Lâke ciltler şeklinde tasnif edilir. Süsleme tekniği bakımından ise ciltleri Aletle Bezeme, Kalıpla Bezeme, Zerbahar, Zerdüz, Rugani ve Katı olarak sınıflandırmak mümkündür (Gülgen, 2021).

2.1.3. Ciltlerde Deri Oymacılığı

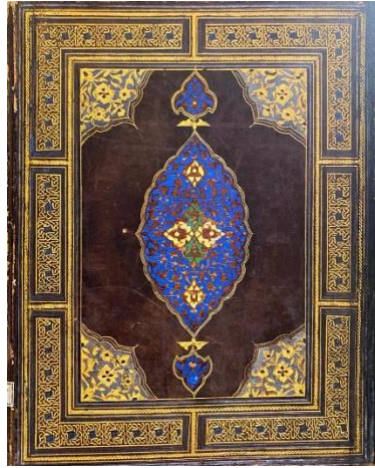
İslam kitap sanatında filigre tekniği olarak adlandırılan deri oymacılık sanatının bilinen en erken örnekleri 14. yüzyılda İran'da İlhanlılar ve Mısır'da Memlukler döneminde görülür. Moğol istilasından

sonra kurulan İlhanlıların saltanat yıllarından günümüze ulaşan kitaplarının deri ciltlerinin iç kapaklarında görülen deri oyma bezemenin ilginç örneklerinden biri 738 (1337-38) tarihli bir hadis kitabında yer almaktadır. Topkapı Saray müzesinde yer alan bu eserin (TSMK) (Şekil 2) kahverengi deri ön ve iç kapaklarını süsleyen selbekli şemseler, altın yıldız kontrollüdür. Cilt Kapaklarının içinin şemsesi ve köşebentlerinin içi kahverengi deriden oyma tekniği ile yapılmıştır. Bu işçilik Memlûk kitap kaplarında Kopt ve Uygur sanat eserlerinde olduğu gibi genellikle ciltlerin dış yüzeyinde kullanılmıştır. Topkapı Saray müzesinde bulunan 14. yüzyılda yapılmış olan Memlûk cildi deri oyma işçiliğinin dış kapaklarda görülmesine örnek verilebilir. Bunlardan ilki Ramazan 736 (Nisan 1336) tarihli, Şam'da hazırlanan Manazıl el-ehbab ve menazih el –edbab isimli edebi bir eserin cildir (TSMK,A.2471). Kitabın deri kapağının ortasında şemse iri motiflerle deri oyma olarak çalışılmış ve zeminde mavi renkte desensiz bir kumaş kullanılmıştır. Dış kapağında deri oyma şemsesi bulunan ikinci örnek 778 (1376-77) tarihli askerlik ve binicilik ile ilgili Kitap el-Furisia adlı Arapça bir eserdir (TSMK) (Şekil 3). Vişneçürüğü rengi miklebi cildinin ön ve araka dış kapaklardaki selbenkli oval şemse deri oyma olarak yapılmış ve oymaların zemini koyu mavi ve altın yaldızla boyanmıştır. Kitabın zahriye sayfasında madolyonda, 1498-1500 yılları arasında hüküm süren Memlûk Sultanı Melik Zahir Abu Said Kansuh'un adı yer alır. Bu durumda kitabın cildi, eserin ilk hazırlanış tarihi olan 1376-77 yılları civarında yapılmış olabileceği gibi, zahriyedeki ithaf yazısı göz önüne alındığında Abu Said Kansuh Gavri döneminde, yani 15. yüzyılın sonunda yapılmış olma ihtimali vardır (Çağman, 2014).

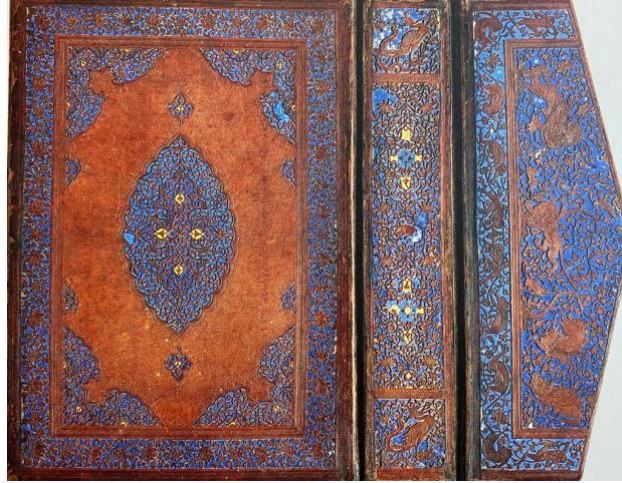

Şekil 1. Bir hadis kitabının deri cildinin iç kapağı 738(1337-3899) Topkapı Saray Müzesi Kütüphanesi.

İslam dünyasında cilt sanatı 14. yüzyılın sonlarında Celayiri Sarayı'nda yetişen Kıvameddin adlı mücellidin yapıtlarıyla büyük bir gelişme göstermiştir. Cezayir Hükümdarı Sultan Ahmed'in (öl.1410) himayesinde çalışan üstad Kıvameddin'in, deri kakmacılığı/ oymacılığının (munabbatkarı) mucidi olduğunu belirtir. Üstad Kıvameddin'in en görkemli örneklerinden biri, "Kitab-ı Sitte Attar" adlı eserin Timur Hükümdarı Şahruh adına 27 Şevval (23 Nisan 1438) tarihinde Herat'ta tamamlanan nüshasının cildir. Topkapı Sarayı'ndaki eserin (TSMK. A. 3059) cilt kapaklarının içi şemse, köşebent ve bordürlüdür (Şekil 4). Miklebinde ise silme bir orman tasviri yer alır. Kahverengi deriden oyulan iç kapaklar yer yer altın yaldızlı mavi boyalı bir zemin üzerine yerleştirilmiştir. Benzer bir diğer örnek Mevlana Celalettin Rumi'nin Mesnevi-i Ma'nevi adlı eserinde cilt kapağının içinde görülür (Çağman, 2014).

Şekil 2. Kitab el -Fursia adlı Memlûk eserinin deri oyma şemseli dış kapağı, 778 (1376-77) İstanbul Topkapı Müzesi Saray Kütüphanesi.

Şekil 3. Kitab-ı Sitte-i Aktar İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.

2.2. Kat'ı Sanatı

Kat'ı; herhangi bir desen ya da güzel yazının kâğıt veya deri üzerine çizilmesi, kesilerek ya da oyularak çıkarılması, çıkan veya oyulan parçanın başka bir zemin üzerine yapıştırılması şeklinde yapılan geleneksel bir Türk süsleme sanatıdır.

İslam medeniyetinin üzerinde gereğince durulmamış sanat kollarından biri de Kat'ı Sanatıdır. Kat'ı; herhangi bir desen ya da güzel yazının kâğıt veya deri üzerine çizilmesi, kesilerek ya da oyularak çıkarılması, çıkan veya oyulan parçanın başka bir zemin üzerine yapıştırılması şeklinde yapılan geleneksel bir Türk süsleme sanatıdır. Günümüzde "ince kâğıt oymacılığı" şeklinde de ifade edilen sanat dalının sanatçılara kattâ', sanat camiasına ise katta'ân denilmektedir. Kattâ' kelimesinden türemiş olan mukatta kelimesi ise deri veya kâğıttan oyma şeklinde yapılan işlere verilen isimdir. Hattatların kâğıdı kesip oyarak meydana getirdikleri yazılara mukatta yazı denir. Tarihte, Kat'ı Sanatının ilk örneklerini, deri kitap kaplarında ve kitap içerisindeki süslemelerde bulmaktayız. İlerleyen zaman sürecinde kitap sanatlarının gelişmesiyle, el yazma eserlerin içerisinde sayfa veya kenar süslemesi olarak ve minyatür albümlerin kenar süslemeleri olarak kat'ı oymalar ortaya çıkarılmıştır. Kat'ı Sanatının bir diğer esrarengizliği de hadis ve dua kitaplarında yer alan kat'ı oymalı hat sanatının en değerli örnekleri ile kutular ve yazı çekmeceleri üzerindeki bahçe ve tabiat tasvirleridir.

2.2.1. Kat'ı Sanatı Tarihçesi

Menşei İrana'a uzanan kat'ı sanatının kâğıt üzerinde ilk örneklerine XV. ve XVI. yüzyılda Herat'ta yaşamış olan üstadların eserlerinde rastlanmaktadır. İslam kitaplarında deri oyma sanatı ise XIV. yüzyılda başlamıştır. Bu sanatın ilk ve en önemli temsilcisinin XV. yüzyılda Herat'ta ve orada eserler vermiş Abdullah Kaat'ı olduğu belirtilir. Kat'ı Sanatının, yazılı kaynaklardan ve günümüze gelebilen örneklerden anlaşıldığı üzere XV. yüzyılın ikinci yarısında, şimdi Afganistan topraklarında bulunan Herat'ta geliştirildiği varsayılmaktadır (Çetintaş, 2006).

XVIII. ve XIX. yüzyılda, genel olarak kâğıt oyma yazı geleneği açısından çiçek figürleri öne çıkmıştır. Vazolar, buketler, çiçekli bahçe manzaraları bu dönemdeki eserlerde açık ara önde görülmektedir. Bu yüzyılın önemli yapıtlarından birinin Mehmet Selim Divanı olduğu söylenebilir. Mehmet Selim Divanı içerisinde yer alan kat'ı uygulamaları bu dönemin özelliklerini gösteren, içinde kompozisyon çeşitliliğini içeren, önemli bir sanat eseridir. III. Selim'e ait tasavvufi şiirleri içeren (Külliyat-ı Divan-ı Selim) Mehmet Selim Divanı, Tire'de Necip Paşa Kütüphanesi'nden Ankara Vakıf Eserleri Müdürlüğü Arşivi'ne aktarılmıştır. Eserin kapağı, kahverengi deri üzerine altın yıldızla boyanmış şemse ve köşebentlerle şekillendirilmiştir. Eser içerisinde üç küçük sayfaya kaplanmış, katmerli kat'ı süslemeler içerisinde, vazolar, çeşitli bahçe çiçekleri, kuş figürleri ve bahar dalları gözlenmektedir. Pelür inceliğindeki kâğıtların boyanıp tek tek kesilmesi ve üst üste birleştirilmesiyle üç boyutlu kabartma etkisi meydana getirilmiştir. Bu özellikleriyle eser, oldukça göz önünde olan örneklerin başında gelmektedir (Çetintaş, 2006).

2.2.2. Kat'ı Sanatı Çeşitleri

Kat'ı sanatı Çiçekli Oymalar, Bahçe ve Tabiat Tasvirleri, Geometrik Motifli Kâğıt Oyma ve Hüsn-i Hat Eserleri olmak üzere dört grupta toplanmaktadır.

2.2.3. Kat'ı Sanatında Kullanılan Malzemeler

Kâğıt oymacılığında harflerin, çiçeklerin, ağaçların ve çeşitli motiflerin kesilmesi için gerekli olan malzemelerin başında makas (mukraz) gelmektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde kâğıt oymacıları, "esnafın mukraz ile oyduklarını kâğıt üzerine yapıştırdıkları" olarak anlatılmaktadır. Kat'ı Sanatında yapılmış birçok eseri bulunan Prof. Dr. Süheyl Ünver, büyük boyutlu veya kat kat yapıştırılarak karton haline gelmiş kâğıtların oymalarında çok ince uçlu ufak ve keskin kalemtraş kullanmıştır (Şekil. 5). Oyma yapımı sürerken körleşen keskinin körleşen ucunu bileylemek için de ince bir zımpara kâğıdından faydalanmıştır. Oymacılıkta eskiden kullanıldığı bilinen "nevregen", mücellitlerin mukavva karton ve deri oymacılığında yararlanılan bir aletin adıdır (Şekil.6) (Mesera, 1998).

Şekil 4. Tashih kalemtraşı 19. yy.

Şekil 5. Oymacılıkta eskiden kullanılan keski aleti "Nevregen".

2.2.4. Uygulama

Klasik cilt formatından ve Rumi desenli cilt kapağından esinlenerek ve doğrudan alıntı yapılarak 2 adet cilt kapağı hazırlandı. Hazırlanan cilt kapaklarının üzerine Deri ile Kat'ı sanatı ile tezeyinatı yapıldı. Çalışılan kapakların yapım aşamaları, çalışma esnasında anlık görseller ile desteklendi.

2.2.5. Cilt Hazırlama

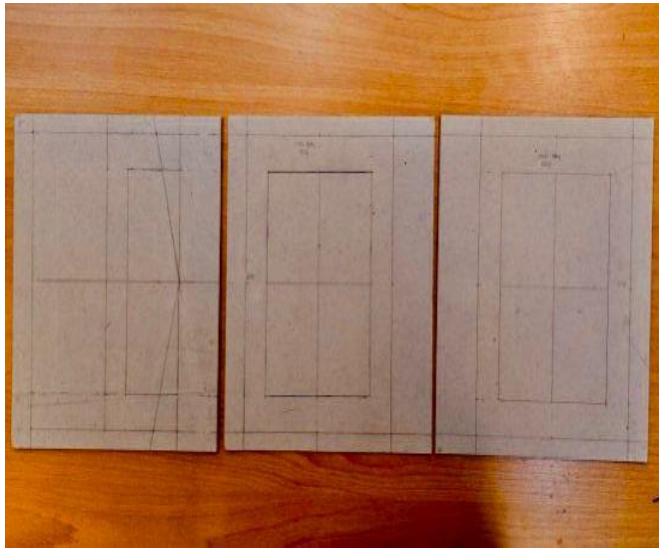

Şekil 7. Kullanılacak alana ve tasarıma uygun deri seçimi yapılır.

Şekil 8. Derinin tıraşlanması, istenilen boyutta ve renkte deriyi belirledikten sonra tıraşlama işlemine geçilir.

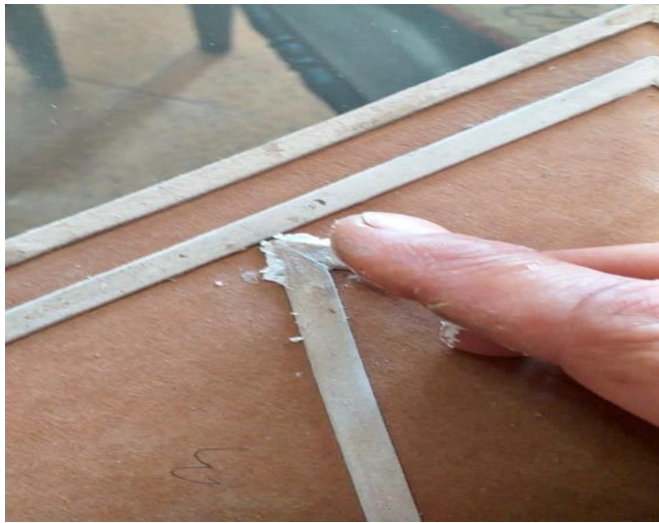

Şekil 9. Cildin kapak ölçüleri alındıktan sonra mukavvadan kesilen kapaklara ölçüler aktarılır.

Şekil 10. Şiraze, dudak payı ve miklep bölümleri ayrı olarak kesildikten sonra tasarıma uygun olarak deriye yapıştırılır.

Şekil 11. Tasarıma uygun hazırlanan mukavvanın cilt şekillendirmesi yine şerit mukavvalarla yapıştırılır.

Şekil 12. Tutkallanan mukavva tıraşlanmış deriye yapıştırılır.

Şekil 13. Deriye yapıştırılan mukavvaya şekil verme işlemi.

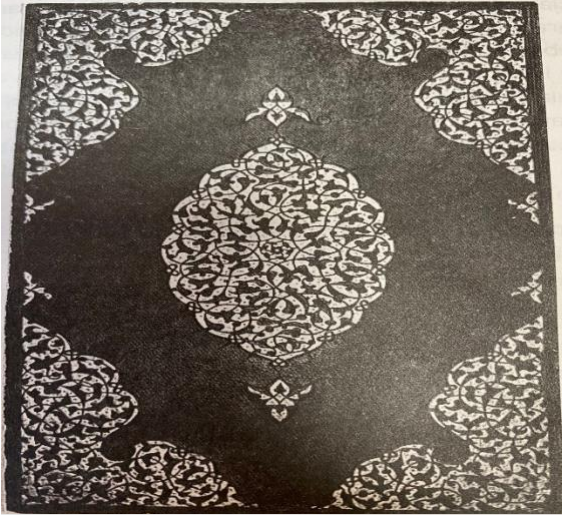

Şekil 14. Kat'ı sanatı uygulaması için hazırlanmış olan klasik cilt.

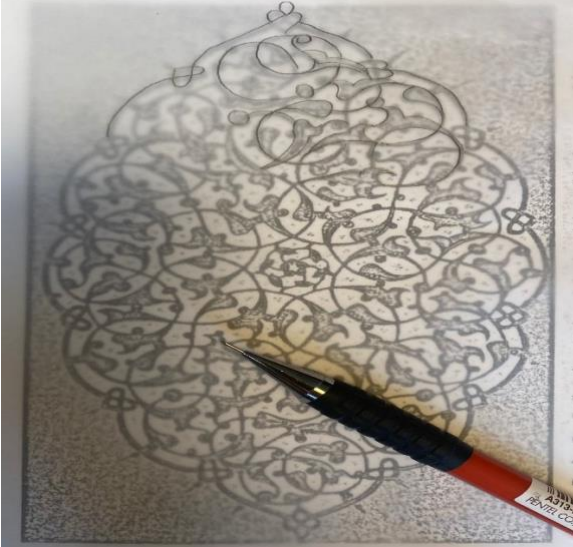
2.2.6. Cilt Sanatı Kat'ı Uygulaması

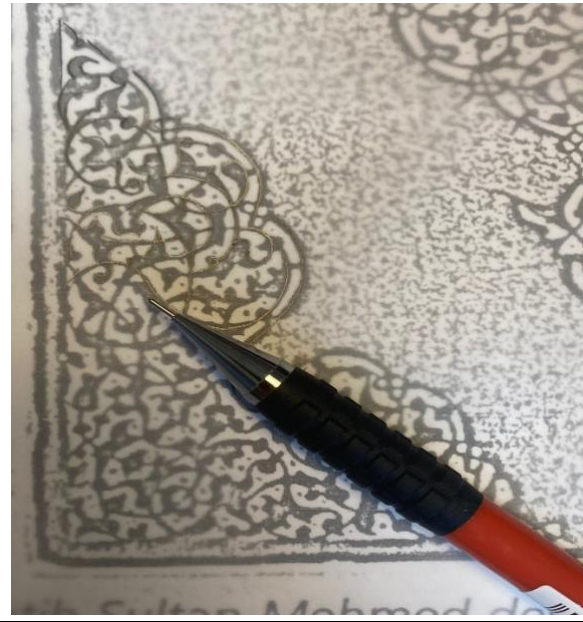
Şekil 15. Kullanılan malzemeler
(1) Mücellit tutkalı , (2) 3,5 kurşun kalem,
(3)vımbız, (4) büyüteç, (5) kürdan, (6) kretuar.

Şekil 16. Fatih Sultan Mehmet Dönemi'ne ait
klasik cilt oyma tezyinatından esinlenerek
hazırlanmıştır.

Şekil 17. Desen üzerinde düzeltmeler yapılarak
eskiz kâğıdına alınmıştır.

Şekil 18. Desen üzerinde düzeltmeler yapılarak eskiz kâğıdına alınmıştır.

Şekil 19. Deriyi oyabilmek için kalın olan deriye sıyırma işlemi yapılır. Deseni rahat oyabilmek için bu işlem yapılmak zorundadır ve zor bir işlemdir.

Şekil 20. Sıyrılan deriye çoğaltılan desenler tutkal yardımıyla yapıştırılır.

Şekil 21. Yapıştırılan desen kretuar yardımıyla oyulur.

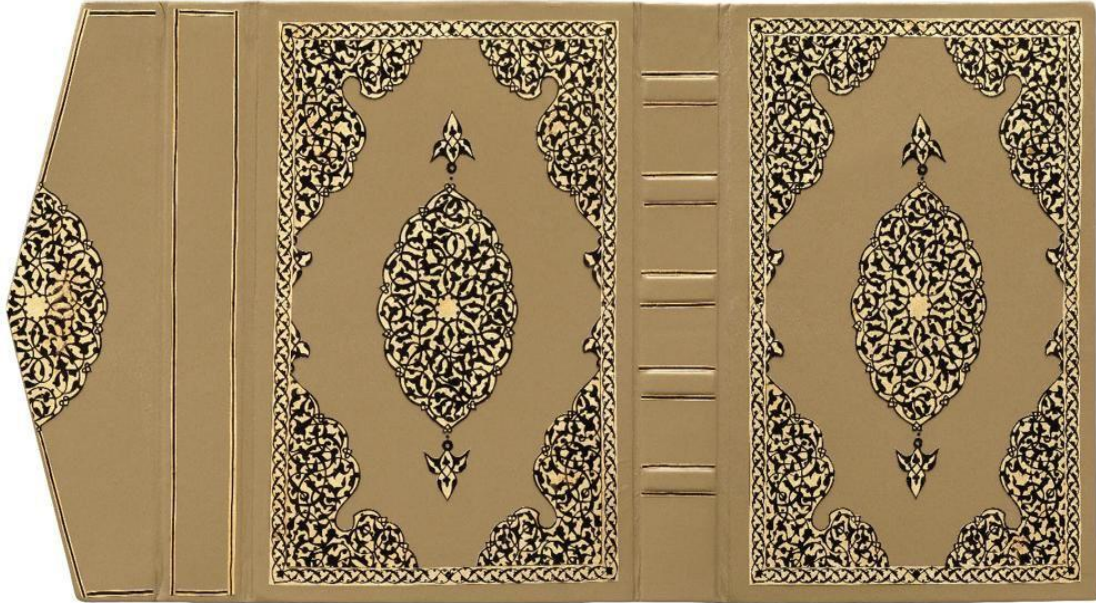
Şekil 22. Yapıştırılan desen kretuar yardımıyla oyulur.

Şekil 23. Desen, mücellit tutkalı, yapıştırılan desen.

Şekil 24. Şemse ve köşebentlerin oyulmuş görseli.

Şekil 25. 120*40 cm Rumi Desen Tezyinatlı Klasik Cilt Sanatı Kat'ı Uygulaması.

3. Yöntem

3.1. Amaç ve Katkı

Araştırmada deri (cilt) ve kat'ı sanatları ele alınarak, bu sanatların tarihçelerinin, teknik ve kompozisyon özelliklerinin tanıtımı ve belirlenen örnekler üzerinden gelecek kuşaklara aktarılması ve sergilenmesi için kaynak belge oluşturulması amaçlanmıştır. Geleneksel Türk Sanatlarının seçkin dallarından biri olan Kat'ı Sanatımızın cilt sanatı üzerine uygulamaları konusunda yayın sayısı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle araştırmada Kat'ı Sanatının Cilt Sanatı üzerine uygulaması ele alınmıştır. Cilt Sanatı başlığı altında cilt sanatının tanımı, bölümleri ve cilt sanatında kullanılan tezyinat teknikleri ve uygulamalar ele alınmıştır. Kat'ı Sanatı başlığı altında ise Kat'ı sanatının tanımı, çeşitleri

ve kullanılan malzemelere, uygulamalara yer verilmiştir. Uygulama kısmında klasik cilt üzerine Rumi deseni ile deri oyularak uygulama yapılmış ve eser üretilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örnekleme, deri(cilt) ve Kat'ı sanatları alanında çalışılan yazılı basılı yayınlar ve makalelerdir. Bu bağlamda araştırmamız betimsel bir araştırmadır.

3.3. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Araştırmada, deri ve kat'ı sanatlarının, sanatçıları, desen ve kompozisyon özelliklerini incelemek amacıyla, bu sanat dalı ile ilgili çeşitli sanal kütüphanelerden literatür taraması yapılmıştır. Müzelerde ve kütüphanelerde bulunan deri (cilt) ve kat'ı örneklerin tespiti için, sanal kütüphaneler incelenmiş olup bu bağlamda incelemeye dahil edilmiştir. Literatür taramasından elde edilen bilgiler, kavramsal çerçevede içinde ilgili konular altında yer almaktadır. Deri ve Kat'ı sanatları ile ilgili yazılı bilgi ve belgeler, kişi ve kurumlar ile müze ve kütüphanelerde yer alan eserler sınıflandırılarak gösterilmiştir.

4. Bulgular ve Sonuç

Araştırmada Cilt sanatı üzerine Kat'ı sanatı ele alınmış olup, bu sanat alanlarının tarihçeleri, teknik tanıtımı ve belirlenen örnekler üzerinden gelecek kuşaklara aktarılması için kaynak belge oluşturulmuştur. Cilt üzerine Kat'ı sanatı tezyinatının günümüzde çok da bilinmediği, uygulamalarının yapılmadığı görülmüştür. Özellikle büyük şehirlerdeki kurs merkezlerinde öğretilmeye çalışılsa da yeterli seviyede olmadığı gözlenmiştir. Bu bağlamda Kat'ı sanatının tanıtımının iyi bir düzeyde yapılması gerektiği kanısına varılmıştır. Çeşitli üniversitelerde sergilerin açılarak halkımıza da arz edilmesi ile de birlikte bu durum daha da işlevsellik kazanmıştır.

Geçmişten günümüze kadar uzanan Kat'ı Sanatı ilk olarak deri ile ortaya çıkmıştır. Araştırmamız ile birlikte sanatın bu dalına ilgi çekmek ve yoğunlaşmak gerektiği düşüncesindeyim. İslam Sanatlarımız ve Geleneksel Sanatlarımız açısından da önemli bir yere sahip olan hocamız Kıymetli Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, hayatı boyunca bu sanat üzerinde durmuş ve 19. yy da unutulmaya yüz tutan, Kat'ı sanatının tekrardan canlanmasına öncülük etmiştir. Biz de bu araştırma ve uygulamamızla, onun açmış olduğu bu yolda ilerleyip gelecek nesillere örnek teşkil etmek niyetindeyiz.

Türk devletlerinin ortaya koyduğu değerli cilt örneklerine bakıldığında Osmanlı dönemi ile eşsiz eserler ortaya çıktığı görülmüştür. Buradan da cilt sanatına en değerli örneklerin Türkler tarafından verildiği sonucuna ulaşılmaktadır. İslamiyet'in yaygınlaşması ve Kur'an-ı Kerim'in yazma kopyalarının çoğalması ise tüm İslam dünyasında ciltçiliğin önemli bir uğraş haline gelmesine yol açmıştır. Tarih boyunca hemen hemen her dönemde ciltçilerimiz ustaca işçilik örnekleri vermişlerdir. Bunların araştırılıp ortaya çıkartılması ve günümüz kuşağına aktarılması, geleneksel sanatlarımızın gelişmesine katkı sağlayacaktır.

El sanatları kavramının ilk Türk devletlerimizden günümüze kadar hangi ürünleri kapsadığı giderek değişkenlik göstermiş, bu ürünleri simgeleyen yeni terimlerin bu alanda kullanıma dahil edilmesi gerekmiştir. Bu hareketlilik, bir yandan geleneksel yapılan el sanatı ürünlerin kültürün maddi ürünleri olarak değişime direnmesini, öte taraftan kültürel olguların temel özelliklerinden olan değişmeyi kapsamaktadır. Bilgi ve bilginin uygulamalı kullanımı bağlamında olan teknoloji, toplumlarda sosyokültürel değişimin temel güçlerinden ve bir dönemin üretimini belirlemede ana etkenlerden birisi olmuştur.

Türk kültüründe okumaya verilen değer bir belirtisi olarak kitap süslemelerinin, Türk süsleme sanatlarının gelişmesi açısından çok önemli yer tuttuğu görülmektedir. El yazması kitapların deri

ciltlerinde yapılan süslemelerin, dönemin süsleme sanatları hakkında bilgi edinmek açısından önemli belge niteliği oluşturduğu görülmüştür.

Teknolojik gelişme, diğer birçok alanda olduğu gibi, klasik cilt sanatı tezyinatına ve kapsadığı alana da bir dizi yeni ürün katarak değişim oluşturmuştur. Ancak değişen yaşam stilleri, teknolojinin getirdiği yenilikler, insanlara zaman kavramının yetmemesi, sanata ayrılan süreyi, ilgiyi ve kıymeti de olumsuz etkilemiştir.

Günümüzde ise bütün dünyada olduğu gibi yurdumuzda da ciltçilikte makineleşmeye gidilmiştir. Artan cilt talebini karşılayabilmek için makine ciltleri önem kazanmıştır. Cilt sanatı günümüzde geleneksel el sanatları eğitimi veren bazı fakültelerde ve az sayıda sanatçının gayretiyle varlığını korumaya devam etmektedir (Özkeçeci ve Özkeçeci, 2014).

Kadim sanatlarımızdan Cilt ve Kat'ı Sanatı toplumumuza ait duygu düşünce, inanç ve kültürel birikimler sonucunda ortaya çıkmıştır. İslamiyet, özellikle yazma eserlerin korunması için cilt sanatına önem vermiştir. Yazma eserler üzerindeki tezyinatın inceliği, zarafeti ve estetiği başka coğrafyalardan farkını ortaya koymuştur. Yazma eserler geçmişten geleceğe kültürel miraslarımızdır. Bu mirası geleceğe aktarılması asli sorumluluğumuzdur. Bu vazifemizi yerine getirirken klasik sanatlarımızın o dönemde uygulandığı aynı teknik, üslup ve malzemelerle uygulanması önemlidir. Ecdadın bilgi birikiminin günümüz anlayışıyla yorumlanması ve içinde bulunduğumuz zamanın olumlu gelişmelerinden etkilenmesi, kültür mirasımızı zenginleştirecektir.

Kaynakça

- Altay, M. (2000). *Geleneksel Kat'ı Sanatı*. Ülker Yayınları.
- Akar, A., & Keskiner, C. (1978). *Türk süsleme sanatlarında desen ve motif: Ornament and design in Turkish decorative arts*. Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları: 2.
- Akbayar, N., & Sakaoğlu N. (2000). *Osmanlı'da Zenaatten Sanata*, (Cilt:2, 1. Baskı). Körfezbank/Creative Yayıncılık, İstanbul.
- Aksoy, Ş., & Çağman, F. (1977). *Hat Sanatı*. T. C. Kültür Bakanlığı.
- And, M. (1992). *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Aritan, A.S. (1993). *TDV İslam Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı.
- Arseven, C. E. (1983). *Sanat Ansiklopedisi*. Milli Eğitim Basımevi.
- Aslanapa, O. (1984). *Türk Sanatı*. Remzi Kitabevi.
- Balkanal, Zeynep. (2002). *Bilgi ve Sanatı Kaplayan Sanat Ciltçilik*. Türkler Ansiklopedisi. 12, 341-349.
- Bektaşoğlu, M. (2009). *Anadolu'da Türk İslam Sanatı*. DİB Yayınları.
- Biol, İ. A. (1999). Derman Çiçek. *Türk Tezyini Sanatlarında Motifler*.
- Binark, İ. (1975). *Eski Kitapçılık Sanatlarımız*. Kazan Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları.
- Biol, İ. A. (1997). Koltuk Tezhibi. *TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı*. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Sanat Eserleri Dizisi, T. T. K. Basımevi.
- Bora, S. (2012). *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü'nden Seçilen Kitaplara Ait Deri Ciltlerin Nitelik ve Problemlerinin Belirlenmesi ve Genel Koruma Önerileri* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Budak, A. (2009). *Konya Mevlâna Müzesi İhtisas Kütüphanesi'ndeki 15-16. Yüzyıl Kitap Kapakları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, Y., & Gün, R. (2012). *İslam Sanatına Giriş*, Dem Yayınları.

- Coşkun, B. (2004). *Klasik Türk Kitap Kapaklarının Süsleme Özellikleri ve Kat'ı Sanatının Bunlar İçindeki Yeri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çağman, F. (2014). *Kat'ı: Osmanlı Dünyasında Kâğıt Oyma Sanatı ve Sanatçıları*, Aygaz-Mas Matbaacılık A.Ş.
- Çetintaş, V. (2006). Külliyyat-ı Divan-ı Selim Adlı Eser İçinde Yer Alan Kat'ı Kompozisyonlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları: Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu Bildirileri*, 76-77.
- Çetintaş, V. (Nisan 2008). Geleneksel Sanatlarımızın Yaşatılması Gerekliliği Üzerine. F. Akpınarlı, (Ed), *Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk El 120 Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları-1.
- Çığ, K. (1971). *Türk Kitap Kapları*. Yapı Kredi Yayınları.
- Dağtaş, L. (2007). *Anadolu'da Dericilik*. Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Demiriz, Y. (1986). *Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler*. Acar Matbaacılık.
- Derman, M.U. (1998). *Osmanlı Hat Sanatı*. Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul.
- Dülger, F. (2008). *Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Yazmaları Cild Örnekleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirağ, S. A. (2007). *Ankara Etnografya Müzesindeki Beş Kur'an-ı Kerim'in Tezhip Süsleme Özellikleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Esiner Özen, M. (1998). *Türk Cilt Sanatı*. İş Bankası Yayınları.
- Erkan, M. (1994). *Osmanlı Dönemi El Yazması Deri Cilt Kitap Süsleme Örnekleri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersoy, A. (1988). *Türk Tezhip Sanatı*. İstanbul.
- Gencer, Ü. S. (2020). *Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Murakkaların Kat'ı Bezemeleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Gülgen, H. (2021) *Türk İslam Sanatları*.
- İnay, Ö. (2006). *Türk İslam Kitap Sanatında Lake Cilt Tasarımları* [Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Kanbay, H. (1993). Derinin öyküsü. *Art Dekor Aylık Dekorasyon Ve Sanat Dergisi*, 7, 82-88.
- Thema Larousse. (1993). *Tematik Ansiklopedi Cilt 6*. Milliyet Yayınları.
- Türkoğlu, S. (1993). *Geleneksel Türk Sanatları*. T. C. Kültür Bakanlığı. <https://www.altayli.net/gecmisten-gunumuzeturk-el-sanatlari.html> [Erişim Tarihi: 6 Aralık 2021].
- Küçük, M. (2008). *Tire Necip Paşa Kütüphanesindeki Necip Paşa Vakfına Ait Elyazma Eserlerin Çarkuşe, Yekşah ve Zilbahar Cilt Kapağı Özelliklerine Göre Kataloglanması* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Masera, G. (1998). *Türk Sanatında İnce Kâğıt Oymacılığı*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Mavili, G. (2002). *Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 13. ve 14. YY'lara Ait Cilt Sanatı Örnekleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nas, E. (2005). Günümüz Konya'sında Yaşayan Bazı Sanatlar. *Turkish Studies (Elektronik)* 13 (26), 923 – 940. Doi: 10.7827/TurkishStudies.14642
- Onuk, T. (2002). *Geçmişten Günümüze Türk El Sanatları*. Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı. <https://www.tukav.org.tr/haber/gecmisten-gunumuzeturk-el-sanatlari.html>[Erişim: 15 Mart 2022].
- Ovalıoğlu, İ. (2007). *Arşivin Rengi Osmanlı Belgelerinde Ebru ve Etiket*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önder, M. (1987). *Antika ve Eski Eserler Ansiklopedisi*. Mısırlı Yayınları.
- Öztürk, İ. (2003). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş*. Dokuz Eylül Yayınları.

- Özcan, Y. (1990). *Türk Kitap Sanatında Şemse Motifi*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özcan, Y. (2007). Türk ve Çin İnce Kâğıt Oyma (Kat'ı) Sanatının Kısa Karşılaştırması. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 9(18), 193-199.
- Özel, M. (1995). *Türkiye'nin Şaheserleri (Masterpieces of Turkey)*. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü.
- Özen, M. E. (1998). *Türk Cilt Sanatı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özkeçeci, İ. & Özkeçeci, Ş., B. (2007). *Türk Sanatında Tezhip*. Yazıgen Yayınevi.
- Öztürk, İ. (2019). El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu (Tarihçe, Sorunlar, Öneriler). *SanatDergisi*,0(7),67-75.
- Rogers, J. M. (1995). *Empire of the Sultans - Ottoman Art from the Collection of Nasser D. Khalili*. London: Nour Foundation in association with Azimuth Editions.
- Pamir Akbil, F. (1970). *Türk El Sanatlarından Örnekler*. İstanbul, Akademi Yayınları.
- Sözen, M. (1992). *Arts In The Age Of Sinan* (2. Basım). Prepared under the Tarih Kurumu Basımevi.
- Şehsuvaroğlu, H. Y. (1960). *Eski Türk Sanatları*. İstanbul, Varlık Yayınları.
- Tanımdı, Z. (2003). *Kitap ve Tezhibi*. Osmanlı Uygarlığı.
- Züber, H. (1972). *Türk Süsleme Sanatı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Summary

The word "cover" is used to refer to "skin" in the Arabic language. The protective cover made to protect and prevent magazines or books from tearing apart is called "binding". The manuscript bindings are kept in a bookcase folder called a "cilbend", which protects them from wearing out. (Özkeçeci and Özkeçeci, 2014). This art is called "bookbinding" (Aritan, 1992). Derived from the word binding, "mücellit" (bookbinder) refers to the person engaged in this artwork, "mücellitlik" (bookbinding) refers to the binding work, and "mücellithane" refers to the workshop where the work is done (Bora, 2012). The bindings are usually made of leather or fabric.

Decorations on leather bindings are divided into two categories as outer and inner bindings. Although in some volumes the shaved leather decorations on the inner cover are affixed flatly, beginning from the 15th century, the art of *Kat'ı* can be seen in the sunburst brackets.

Although the binding technique and form are the same in classical bookbinding art, the decorations and the materials used on the covers are different. Therefore, it is possible to examine the bindings under two categories according to their materials and decoration techniques. In terms of their materials, the bindings are classified as leather, fabric, marbling, adornment (jeweled), çârkûşe (tetragon); and according to their ornamental features as sunburst brackets, zerbahar (diamond-shaped), yekşâh (glided), zerdûzi and simdûzi and lacquer. In all decorations applied on leather bindings, the binding style is classical sunburst brackets, and it is categorized according to the decoration of the motifs made on leather (Binark, 1975).

The earliest recognized examples of Islamic bookbinding were found in Egypt and Tunisia and probably belong to the Tolunoğulları (Tulunids) period (Aritan, 1993). Various binding samples were also revealed during the Seljuk period. Although the first binding samples were far from vanity, in the following periods, the art of binding showed more development under the influence of religion and social experiences.

The durability, softness, and easy application of decorative elements of leather, which is an organic material that has been used for centuries, allowed many techniques to be applied. In parallel with the development of human beings, leather products have taken their place in countless fields from clothing to tents, from decoration to works of art (Kanbay, 1993).

In the past, the need for binding has emerged to protect the manuscripts, which were created with great effort and patience, and thus the art of *kat'ı* made itself known and became one of the leading arts of the Turkish-Islamic Arts among the binding arts. The value that the Turks attach to writing necessitated the careful binding of manuscripts to pass them from generation to generation without being damaged. However, the art of paper carving, which is one of the traditional Turkish-Islamic arts, is an art branch that Islamic civilization has not dwelled on.

Kat'ı; a traditional Turkish decorative art made by drawing any pattern or beautiful writing on paper or leather, removing it by cutting or carving, and sticking the removed or carved piece on another ground. Since the Art of Kat'ı in Binding Decorations has a much different value from other bookbinding arts, it increases the value of manuscripts, and thus, the related works are preserving their places among the private collections of museums, libraries, and collectors.

Historically, the first samples of Kat'ı art can be seen on leather book covers and ornaments inside the books. Development of book arts in the course of time enabled solid carvings to be revealed as page or corner decorations in manuscripts and corner decorations of miniature albums. Another mystery of Kat'ı art is observed in the most valuable examples of solid carved calligraphy in hadith and prayer books, and the garden and nature depictions on boxes and pigeonhole drawers. It is assumed that the art of Kat'ı was developed in the second half of the 15th century, in Herat, which is now in Afghanistan, as can be understood from written sources and examples that have survived to the present day (Çetintaş, 2006).

Kat'ı art is divided into four groups which are Floral Carvings, Garden and Nature Depictions, Geometric Patterned Paper Carvings, and Calligraphy (Hüsn-i Hat). "Nevregen", which is known to have been used in the art of kat'ı carving art, is the name of a tool used in the cardboard and leather carving of bookbinders. Today, a chisel tool called a scaler is used. In addition, tweezers and fine-tipped scissors are used as auxiliary materials.

Before applying the solid art to the classical bookbinding art, the leather is thinned by being shaved. A Rumi pattern is prepared and duplicated on sketch paper and attached to the reverse of the shaved skin. The attached pattern is engraved with a scaler. The patterns that are prepared and carved are removed from the skin with the help of tweezers. The binding decorations are attached to the parts of the binding cover with the help of bookbinding glue. Then, it is pressed with the help of a seal so that it becomes flat.

In the research, the kat'ı art on the Art of Binding was discussed, and a source document was created for the history of these art fields, the technical presentation, and the transfer of the determined examples to the next generations. Solid decorated collections in the Topkapi Palace museum; the academic works published in the books, articles, and dissertations were examined. Classic binding with Rumi pattern was applied on the leather binding prepared in the master-apprentice method.

Today, the decoration of the kat'ı art is not as much known and the applications are not widespread. Although it is tried to be taught in course centers in metropolitan cities, it is not at an adequate level. In this context, it was concluded that the art of Kat'ı, which is one of our ancient arts, should be promoted at a better level.

